

Педагогічні умови формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки

Анотація. У даній статті обґрунтовано педагогічні умови формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва та висвітлено наукові погляди з означеної проблематики, що стали підґрунтям для подальшого дослідження.

Ключові слова: педагогічні умови, майбутні учителі музичного мистецтва, соціокультурна компетентність, професійна підготовка.

Abstract. The article substantiates pedagogical conditions for its establishment of sociocultural competence of future teachers of musical art for the professional education and describe of academic insight on this issue, became the foundation of our research as we went forward.

Keywords: pedagogical conditions, future teachers of musical art, sociocultural competence, professional education

Постановка наукової проблеми. Динамічні зміни в освітньому процесі, спричинені вимогами суспільства, ринку праці актуалізують потребу в уточненні й обґрунтуванні змісту педагогічних умов формування соціокультурної компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Теоретичне обґрунтування та практичне виконання педагогічних умов є запорукою стійкого безперервного розвитку педагогічної системи.

Аналіз останніх досліджень показав, що дана проблема найбільш часто описана у галузі філологічних наук. Умови, що сприяють формуванню особистості висококваліфікованого фахівця в різних галузях, описували такі вчені як: К. Адаменко, Г. Алексєєв, Н. Бібік, Н. Бобаль, Л. Василевська-Скупа, Р. Гуревич, М. Данилов, О. Дубасенюк, Н. Єрошина, В. Киливник, С. Кравець, П. Лузан, О. Матвієнко, А. Рябуха, В. Сластьонін, Н. Черновол, Б. Шиян та ін.

Метою статті є обґрунтування педагогічних умов, які б забезпечили ефективність формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки. Основним **завданням** є висвітлення результатів компаративного аналізу наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених зі схожої проблематики та формулювання педагогічних умов формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У контексті означеної проблеми педагогічні умови являють собою систему взаємопов'язаних чинників, які забезпечують цілісність і результативність освітнього процесу та сприяють розвитку особистісних і професійних якостей із урахуванням потреб суспільства і міжнародного ринку праці.

У різних наукових джерелах ми зустрічаємо різні трактування поняття «педагогічні умови», тому вважаємо за необхідне висвітлити деякі з них.

Дослідник Ю. Бабанський називає педагогічними умовами чинники, які забезпечують ефективне функціонування педагогічної системи [3, с. 115]; сучасна дослідниця В. Киливник у своїй дисертації описує педагогічні умови як «...обставини, від яких залежить та за яких відбувається продуктивний педагогічний процес» [8].

В. Андрєєв дає більш широке трактування даного поняття: «Педагогічні умови – це обставини процесу навчання, які є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування елементів змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей» [2, с. 124].

Як влучно зазначає С. Гаркуша, педагогічні умови — це «...особливості організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, що детермінують результати виховання, освіти та розвитку особистості студента, об'єктивно забезпечують можливість їх досягнення» [6]. Схожу думку висловлює І. Бех називаючи педагогічними умовами єдність змісту, методів і форм виховного процесу [4, с. 30].

Вчені І. Зязюн і О. Пехота у своїй ґрунтовній праці «Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій» [7] під поняттям «педагогічні умови» розуміють систему форм, методів, реальних або суб'єктивно створених ситуацій, які необхідні для досягнення поставлених педагогічних цілей.

До основних педагогічних умов формування ключових компетентностей майбутніх фахівців С. Кравець відносить:

- розробку навчально-методичного комплексу та його впровадження у підготовці фахівців;
- підвищення рівня педагогічної майстерності педагогів;
- створення соціально-педагогічного середовища [10].

Дослідниця К. Адаменко визначила найбільш ефективні педагогічні умови, що сприяють формуванню соціокультурної компетенції студентів, такі як:

- впровадження спеціалізованих країнознавчих та культурологічних блоків: знання культури, звичаїв і традицій своєї та інших країн;
- навички міжкультурного спілкування, транслювання рідної культури в полікультурному середовищі;
- формування соціокультурної спостережливості, досвіду, ціннісних орієнтацій;
- систематична поетапна діагностика та контроль рівня сформованості СКК;
- розвиток пізнавальних здібностей, інтелектуальних умінь, системи особистісних і ціннісних відносин у студентів;
- розвиток навичок взаєморозуміння і толерантності [1].

Аналізуючи праці сучасних дослідників, тематика яких спрямована на процеси підготовки, формування, розвитку особистості, ми помічаємо тенденцію до визначення педагогічних умов шляхом створення педагогічної моделі. Такий підхід ми вважаємо оптимальним, оскільки ним передбачено врахування не лише зовнішніх, а й внутрішніх аспектів взаємодії у навчально-виховному процесі.

Досліджуючи особливості формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки необхідно враховувати специфіку організації навчального процесу. Його ефективність, за твердженням А. Литвина та О. Мацейко [9, ст. 54], залежить від ряду важливих чинників, а саме:

- ресурсне забезпечення;
- обставини та середовище навчального процесу;
- позиція педагога стосовно організації навчання;
- навчальна мотивація та зацікавлення студентів;
- спрямованість на особистість студента як центральну фігуру в навчально-виховному процесі.

До педагогічних умов формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки ми відносимо такі:

1. створення соціокультурного освітнього середовища у процесі співтворчості викладачів і студентів;
2. спрямування майбутніх учителів музичного мистецтва на використання інноваційних технологій у соціокультурній діяльності;
3. зміцнення мотиваційно-ціннісних переконань майбутніх учителів музичного мистецтва у контексті соціокультурного розвитку.

Розглянемо їх більш детально.

Реалізація педагогічної умови зі створення соціокультурного середовища передбачає використання форм і методів навчання, які націлені на вироблення навичок співпраці, розвиток пізнавального інтересу до культури інших країн і вміння інтерпретувати соціокультурну інформацію з урахуванням принципів національної та культурної рівності. Ефективність співтворчості викладачів і студентів забезпечується завдяки синергії таких факторів:

- використання зразків соціокультурної інтеракції між учасниками навчально-виховного процесу;
- забезпечення можливості творчого самовираження, рефлексії, культурного самоусвідомлення;
- стимулювання студентів до накопичення соціокультурного досвіду;
- побудова діалогу на основі емпатії, довіри;
- звернення до світових культурних надбань задля усвідомлення їхньої суспільної значимості.

Спрямування студентів на використання інноваційних технологій у соціокультурній діяльності сприятиме розширенню міжкультурних зв'язків, дозволить сформувати необхідний практичний спектр умінь і навичок для накопичення культурного досвіду та його використання у різних життєвих обставинах. Завдяки застосуванню принципів компетентнісного підходу буде ефективним процес опанування всього спектру можливостей цифрового простору. Створення різноманітних практичних творчих кейсів на основі інформаційно-комунікаційних технологій, інтегрованих занять, мистецьких проєктів, метою яких є розвиток толерантності, виховання культури спілкування, стане підґрунтям для полікультурної співпраці та формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Зміцнення мотиваційно-ціннісних переконань студентів у контексті соціокультурної діяльності стане запорукою професійного самовизначення, дотримання основних загальнолюдських орієнтирів, формування готовності майбутнього фахівця до міжкультурної взаємодії та прагнення до самореалізації. Впровадження різних форм рефлексії сприятиме інтеріоризації особистості, усвідомлення нею власної соціокультурної позиції. Наявність комплексу міцних суб'єктивних мотивів визначає успішність пізнавальної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва [5, с. 106].

Висновки. На нашу думку, для формулювання ефективних педагогічних умов формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки доцільно взяти за основу її компонентну структуру. Таким чином, вони матимуть інтегрований характер та відображатимуть свою функціональну роль і наукову сутність.

Список використаних джерел:

1. Адаменко К. О. Формування соціокультурної компетенції в процесі навчання усному іншомовному спілкуванню: дис. акад. ст. магістра : 44.04.01 / Південно-уральський державний гуманітарно-педагогічний університет. Челябінськ, 2017. Ст. 39 – 40. *[пер. з рос.]*
2. Андрєєв В. І. Педагогіка : навчальний курс для творчого саморозвитку : 2-е вид. Казань : Центр інноваційних технологій, 2000. 568 с. *[пер. з рос.]*
3. Бабанський Ю. К. Вибрані педагогічні праці / авт. вступ ст. Г. М. Філонов та ін. Москва : Педагогіка, 1989. 560 с. *[пер. з рос.]*
4. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці. *Педагогіка і психологія*. Київ, 2009. №2 (63). Ст. 26-31.
5. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка : навч. посібн. Вінниця: ДП Держ. Карт. Фабрика, 2006. 3-є вид. 400 с.
6. Гаркуша С. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретичний та практичний аспекти : монографія. Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2014. 392 с.
7. Зязюн І. А. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посібник / ред. І. А. Зязюн, О. М. Пехота. Київ : А.С.К., 2003. 240 с.
8. Киливник В. В. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови в системі педагогічного коледжу : дис. ... канд. пед. наук / 13.00.04. Вінниця, 2019. 290 с.
9. Литвин А., Мацейко О. Методологічні засади поняття «педагогічні умови». *Педагогіка і психологія професійної освіти*. Львів, 2013. № 4. 54 с.
10. Філімонова І. А. Педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів харчових технологій на засадах компетентнісного підходу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2018. Вип. 60. Ст. 197